

“Wat laat spel veel zien van een kind”

Drie opleidingen over hun aanbod van spel aan studenten

Door: Esther Poos

Spel is een belangrijk onderdeel van de dagelijkse onderwijspraktijk. Hoe worden studenten begeleid zodat zij spel integreren in hun aanbod? Op welke manier leren zij hun organisatie aan te passen, zodat spel een rol krijgt in de dagelijkse praktijk? Hoe leren zij een rol in te nemen tijdens het spel van kinderen?

Sara Diederens (Hogeschool de Kempel), Ellen de Haan (Marnix academie) en Wilna van den Heuvel (Hogeschool Utrecht) vertellen over het aanbod spel binnen hun opleiding.

Aanbod van spel

Op de Kempel is de tweede helft van het tweede jaar volledig gericht op het jonge kind, specifiek de kleuterbouw. Ze starten met kijken naar kinderen. Wat vinden kinderen interessant? Wat spelen ze? Waar spelen ze mee? Spelen ze vooral samen of juist alleen? Op basis van deze observaties ontwerpen studenten binnen een thema een spelactiviteit waarbij de begrippen betekenisvolheid, bedoelingen en de bemiddelende rol van de leerkracht in de praktijk worden gebracht. Ze voeren deze spelactiviteit uit in de stagegroep.

Vervolgens wordt dieper ingegaan op de specifieke behoeften van kleuters. Op welke manier ontwikkelt het spel van jonge kinderen en kan hierbij worden aangesloten?

In het vierde jaar kunnen de studenten kiezen tussen de specialisaties jonge kind of het oudere kind. De studenten die kiezen voor de specialisatie jonge kind gaan dieper op de spelontwikkeling in. De studenten leren hoe ze kinderen met een specifieke zorgvraag door middel van spel kunnen helpen.

Ellen de Haan begeleidt een groep studenten van de Marnix academie bij het atelier Talentontwikkeling van jonge kinderen. Studenten doen onderzoek naar de talentontwikkeling van jonge kinderen om vanuit hier een hoek te ontwerpen waarin spel en talentontwikkeling centraal staan. De studenten verbinden de verschillende theorieën over spel (zelfsturing, ondernemingszin, welbevinden, betrokkenheid enzovoorts) aan praktijk en onderzoek.

“Wat ik het mooiste aan deze activiteit vond, is dat er een jongetje, die normaal niet heel erg gericht is op het helpen van andere kinderen, nu de ijscomanhoed op had. Hij liet aan iedereen zien hoe je echt ijs moet scheppen: “Het is net als over de grond schrapen.” Hij hielp de ijscomannen en ijscovrouwen die het lastig vonden om het ijs te scheppen en glunderde van oor tot oor.”
(Renske, student Marnix academie)

“Ik kan de spelontwikkeling nu al een stuk beter inschatten, omdat ik kennis heb van de leerlijn. Toch heb ik vooral bij één kind gemerkt dat hij niet altijd helemaal laat zien wat hij kan. Je moet een kind dus goed en meerdere keren bekijken om echt helemaal door te hebben waar hij zich bevindt in zijn ontwikkeling. Wat ik lastig vind, is het begeleiden: wanneer grijp je in en hoeveel laat je vanuit de kinderen zelf komen? Hier moet ik zelf nog volop mee oefenen om hier meer ervaring in te krijgen.”
(Lindi Deeben, studente de Kempel)

Wilna van den Heuvel is coördinator van de speltherapie- en spelagogiekopleiding en docent aan de opleiding spelagogiek aan de Hogeschool Utrecht. De opleiding spelagogiek leidt op tot het beroep spelagoog of spelbegeleider. Studenten krijgen aanbod over spelontwikkeling, -niveaus, -gedrag, -observatie, methodisch werken, spelbegeleiding, speltraining. Ook leren zij over de psychische ontwikkeling in relatie tot spelontwikkeling, de problematisch verlopende spelontwikkeling, de spelontwikkeling van kinderen met een problematisch verlopende ontwikkeling zoals autisme, ADHD, verstandelijke of lichamelijke beperking.

"Deze opdracht heeft me in laten zien dat betekenisvolle lessen echt een verschil maken. Door zoveel mogelijk uit de kinderen te laten komen, betrek je ze en hebben ze invloed op hun eigen onderwijs. Om dat te kunnen moest ik mijn eigen ideeën proberen los te laten. Hierdoor zag ik in dat kleuters veel meer kunnen en weten dan ik dacht. Het was een leerzame en ontzettend leuke ervaring voor de leerlingen en voor mij."
(Marleen, student Marnix academie)

De studenten leren op een systematische en methodische wijze spelbegeleiding in te zetten om de problemen die er zijn rondom het spel van een kind of volwassene met een beperking weer op gang te helpen. Het spel is hierbij het doel, het kind weer leren spelen waardoor de ontwikkeling weer op gang komt.

Tevens leren studenten spel als signalerende functie in te zetten: mocht een kind niet goed spelen, is dat een signaal om verder te kijken.

"Ik wist niet dat spelen zo'n belangrijke voorwaarde is om tot ontwikkeling te komen".
(Student Hogeschool Utrecht)

Spel betekenisvol aanbieden aan studenten

Sara Diederer vindt het belangrijk om opdrachten in de praktijk uit te voeren. Hierdoor worden deze veelbetekenisvoller voor studenten en ontstaat een sterke verbinding tussen theorie en praktijk. Tijdens de bijeenkomsten op de opleiding worden werkopdrachten door middel van film- en fotomateriaal betekenisvol aangeboden. Tweedejaars studenten komen er zo ook achter dat het spel van kinderen om impulsen van leerkrachten vraagt.

Ellen de Haan geeft aan dat de nadruk binnen de academische opleiding voornamelijk ligt op het gezamenlijk met kinderen een hoek ontwerpen. Kinderen worden medeontwerper en mede-eigenaar van de hoek. Dit heeft tot nu toe al een rijkdom aan ervaringen, spelmomenten en inzichten opgeleverd. Doordat er stevige theorie en visie ten grondslag ligt aan het ontwerpen van de hoeken, is het mogelijk om sterke reflectie te verwezenlijken. Studenten kunnen goed verwoorden waarom zij dingen doen, zoals zij ze doen.

"Het ging niet om de beste leerkrachten, maar om het beste in leerkrachten naar boven halen."

Hierdoor waren studenten erg betrokken, het ging niet alleen om Talentontwikkeling van jonge kinderen, maar ook om talentontwikkeling van de studenten.

Wilna van den Heuvel geeft aan dat de betrokkenheid van studenten hoog is door uit te gaan van eigen ervaringen met spel. Naast de theorie, wordt veel gebruik gemaakt van praktijkvoorbeelden en studenten zelf laten spelen. Door zelf te ervaren hoe spelen voelt en door spelvaardigheden (opnieuw) te ontwikkelen, ontdekken studenten de waarde van spel. Binnen dit spel oefenen studenten begeleidingstechnieken met elkaar. Hierdoor ontdekken zij waar de grens ligt tussen sturen en volgen. Hoe voelt het als iemand ineens in jouw spel mee komt doen terwijl jij er net helemaal in zit? Door in de rol van een kind te kruipen, ontdekken studenten wat de houding van een begeleider met een kind kan doen.

"Ik dacht dat ik kinderen wel kon begeleiden maar had nooit bedacht dat het zo'n impact op een kind zou kunnen hebben als je inbreekt in het spel. Ik heb nu ontdekt hoe belangrijk het is goed aan te sluiten en te volgen in het spel en dat heeft veel meer effect dan voorstellen doen."
(Student Hogeschool Utrecht)

Dit is een greep uit aanbod van spel aan HBO-studenten. Waarschijnlijk zijn er nog veel meer mogelijkheden om studenten kennis te laten maken met spel en hen handvatten te geven om spel betekenisvol en doelgericht in te zetten in de praktijk. Wilna van de Heuvel, Ellen de Haan en Sara Diederer wisselen hun ervaringen uit in het docentennetwerk Jonge kind. Door met elkaar ervaringen uit te wisselen, wordt het aanbod naar een steeds hoger niveau getild.

Esther Poos

Onderwijskundige
esther_poos@hotmail.com

Meer informatie over de opleidingen?

www.kempel.nl
www.marnixacademie.nl
www.spel.hu.nl